

Kırgızistan'da Yayınlanan Türk Dizilerinin Yumuşak Güç Ekseninde Değerlendirilmesi

Adil AKTAŞ¹

Öz

Bu çalışma, bilgi/enformasyon toplumu olarak nitelendirilen günümüz toplumunu yumuşak güç kullanarak etkilemek, cezbetmek, algılarını olumlu yönde değiştirmek amacıyla üretilen ve son yıllarda sürekli yükselme eğilimi gösteren Türk dizilerinin Kırgızistan'daki yansımalarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Küreselleşme, teknolojik gelişmeler, internet ve kitle iletişim araçlarının gelişmesi, çeşitlenmesi ve kullanımının yaygınlaşması gibi etkenler günümüz toplumlarını değiştirdiği gibi toplumları yöneten/yönlendiren karar vericilerin yönetim anlayışlarını da değiştirmiştir. Söz konusu bu gelişmelere ek olarak terör, doğal afet, düzensiz göç, salgın, kıtlık, küresel ısınma, ekonomik kriz gibi toplumların kendi başlarına çözmeleri mümkün olmayan küresel olaylar neticesinde toplumlar birbiri ile iletişim kurmaya daha fazla ihtiyaç duymaya başlamışlardır. Bunun sonucunda dar kapsamda bireyin yaşam tarzının, geniş kapsamda ise toplumların ve devletlerin iletişim biçimlerinin değışmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Kısa süreli sonuçlar veren ve görece maliyet gerektiren zor kullanma, tehdit etme, yaptırım uygulama, korkutma vb. kullanılarak uygulanan sert güç (hard power) yerine sevdirmeye, cezbetmeye, beğenisini kazanma, olumlu imaj oluşturma, algıları olumlu yönde değıştirme gibi daha az maliyetli ve uzun süreli istendik davranışların kazanılmasını sağlayan yumuşak güç (soft power) unsurlarının kullanılması bu değışikliklerin başında yer almaktadır. Türkiye, geç de olsa fark etmiş olduğu bu gücü tüm dünyada olduğu gibi bağımsızlığından beri ikili ilişkileri sürekli geliştirmeye çalıştığı ortak kültür ve tarihe sahip Kırgızistan'da da kullanarak yumuşak güç üretmektedir. Bu sayede hem Türkiye'yi cazibe merkezi haline getirerek ekonomik katkı sağlamakta, hem de Kırgızistan ile Türkiye arasında ekonomik değerle sınırlandırılmayacak manevi bir bağ oluşturmaktadır. Çalışmanın sonucunda Türkiye'nin dizi filmler aracılığıyla ürettiği yumuşak gücün, Kırgızistan ile Türkiye arasındaki ikili ilişkileri olumlu yönde etkilediği ve Türkiye'nin amaçladığı kültür tanıtımına katkı sağladığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yumuşak Güç, Sert Güç, Diziler, Türk Dizileri, Kırgızistan

Evaluation of Turkish TV Series Broadcasted in Kyrgyzstan on the Soft Power Axis

Abstract

This study aims to reveal the reflections of Turkish serials in Kyrgyzstan, which have been produced in order to influence, attract, and positively change the perceptions of today's society, which is described as the information/informatative society, by producing soft power. Factors such as globalization, technological developments, diversification and widespread use of internet and mass media have changed today's societies as well as the management understanding of decision makers who manage/direct societies. Threats, sanctions, intimidation, etc., which give short-term results and require relatively cost. At the beginning of these changes is the use of soft power elements that leave long-term effects by enabling the acquisition of less costly and desired behaviors in a short time, such as endearing, attracting and gaining admiration, instead of hard power applied by using them. Turkey has been producing soft power by using this method, which it has realized, albeit late, in Kyrgyzstan, which has a common culture and history, where it has been trying to develop bilateral relations continuously since its independence, as in the rest of the world. In this way, it not only makes an economic contribution by making Turkey a center of attraction, but also creates a spiritual bond between Kyrgyzstan and Turkey that cannot be limited by economic value.

Keywords: Soft Power, Hard Power, TV Series, Turkish TV Series, Kyrgyzstan

Atıf İçin / Please Cite As:

Aktaş, A. (2024). Kırgızistan'da yayınlanan Türk dizilerinin yumuşak güç ekseninde değerlendirilmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(2), 550-559. doi:10.33206/mjss.1335996

Geliş Tarihi / Received Date: 01.08.2023

Kabul Tarihi / Accepted Date: 30.11.2023

¹ Dr. - Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, adil.aktas@manas.edu.kg,

 ORCID: 0000-0002-6140-9083

Giriş

Küreselleşme ve teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak ortaya çıkan günümüz yeni dünya düzeninde kitle iletişim araçlarının kullanımı yaygınlaşmış, bilgi çok kısa sürede üretilerek dünyanın dört bir tarafına ulaştırılabilir hale gelmiştir. Bu süreçte teknoloji, nicelik olarak daha fazla kullanıcıya ulaşmakla kalmayıp niteliksel olarak da sürekli gelişmekte, insan hayatında daha fazla yer tutarak doğrudan yaşam tarzına etki etmekte, insanlara yeni alışkanlıklar kazandırmaktadır. Kondratieff (2010) tarafından “ekonomik değişim dalgaları” olarak nitelendirilen ve gerçekleşmesi için üç yüz yılın gerekli olduğu sanayiye dayalı toplumsal yapı, Toffler (2008, ss. 16-18) tarafından “üçüncü dalga” olarak ifade edilen ve bilginin üretimi ve yayımı temelli bir toplum çeşidine evrilmeye başlamıştır. Bu yeni düzende eğitim anlayışı, aile yapısı, insan davranışları, iletişim yöntemleri, toplumsal yapı, hatta devlet yapısı gibi birçok konuda, tarihte hiç olmadığı kadar hızlı değişimler yaşanmaktadır. İnsanların gündelik yaşamında görülen değişikliklerin toplumsal boyuta ulaşmasıyla gerçekleşen değişimlere dikkat çeken Friedman (2002), dünyanın artık dedelerimizin hatta babalarımızın dünyası gibi olmadığını ifade ederek değişimin hızına vurgu yapmakta, yaşanan değişimlerin günümüzde eski geleneksel toplumlara kıyasla sürekli ve aralıksız yaşandığını belirtmektedir.

McLuhan ve Innis’in teknolojik determinizm kuramında da toplumsal değişimin merkezinde iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler yer almaktadır. Teknolojik gelişmeler sonucunda kitle iletişim araçları, toplumların bilgiye daha hızlı ulaşmasını sağlamasının yanında onları etkileyen ve harekete geçiren, örgütleyen bir vasıta olarak kullanılmaya başlanmıştır. Toplumlar arası iletişimin boyutu değişmiş ve dünyanın bir ucunda çıkan kıvılcım, diğer uçlardaki insanları kısa sürede tutuşturur duruma gelmiştir. Ekonomiler birbirine daha bağımlı bir Őekle bürünmüş, bir ülkede yaşanan kriz diğer ülke piyasalarında da hissedilir hale gelmiştir. Sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla bir bölgede yaşanan gelişmeler, diğer toplumlara ulaşana kadar geçen kısa süre içerisinde büyüyerek kelebek etkisi yaratmıştır. McLuhan’ın (2007) “küresel köy” olarak ifade ettiği günümüz dünyasında yaşanan tüm bu değişimlerle birlikte, ülkelerin artık salt kendi imkanlarıyla çözmesinin mümkün olmadığı sorunlar, giderek çoğalmış; ülke güvenliği, ekonomik krizler, evre sorunları, düzensiz göç, terör olayları, salgın, pandemi gibi birçok sorun, ülkeleri ve toplumları çoğu zaman birlikte hareket etmeye zorlamıştır. Dünya her geçen gün daha küresel bir Őekle büründüğünden siyasi iletişim süreçlerinde dönüşümler yaşanmış, ülkeler arasındaki sınırlar daha esnek hale gelmiş, toplumsal sorunların çözümünde küresel bir yaklaşım geliştirme ve toplumların yalnız başlarına özemeyecekleri bu sorunlara karşı birlikte hareket etme zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Böylece toplumlar birbirlerinin kültürlerini daha yakından tanımaya başlamış, kültürel değerleri diğer toplumlara ulaştırabilmek kolaylaşmıştır.

Tüm bunların sonucunda *güç* kavramı da son zamanlarda üzerinde çokça durulmaya başlanan ve akademik araştırmalara konu olan bir kavram haline gelmiştir. Yukarıda bahsettiğimiz gelişmelere bağlı olarak gücün uygulanma Şeklinin değişmesi artık bir zorunluluk olarak görölmekte, geleneksel Şekilde uygulanan ekonomik ve askeri yaptırımlara dayalı sert yöntemler artık eskisi kadar etkili olmadığından daha etkili ve uzun süreli sonuçların alınabileceği yöntemler tercih edilmektedir. Çalışmanın temel konusunu oluşturan ve milyonları ekrana bağlayarak günlük hayatın bir parçası haline gelen dizi ve filmler de bu yöntemlerden bir tanesi ve sürekli gelişme gösteren bir seçenek olarak değerlendirilmektedir.

Buradan hareketle, Kırgızistan özelinde Türkiye’nin yumuşak gücü ve Türk dizileri odak noktası alınarak oluşturulan bu çalışmada, yumuşak güc üretmek için kullanılan Türk dizilerinin Kırgızistan’daki yansımalarını ortaya koymak amaçlanmıştır. Literatür taraması yöntemiyle oluşturulan bu çalışmanın sonucunda, Türk dizilerinin Kırgızistan’da yoğun bir Şekilde izlendiği, dolayısıyla da bu durumun Kırgızistan’daki Türkiye imajını, Türkiye ile Kırgızistan arasında yıllardır devam eden dost ve kardeş ülke yaklaşımını olumlu yönde etkilediği, Türkiye’nin kültür aktarımında dizilerin olumlu sonuçlar sağladığı görölmüştür.

Güç ve Gücün Uygulanışı

Yaşadığımız enformasyon çağında toplumların birbirleriyle olan iletişim ve etkileşimi *güç* kavramının ve gücün uygulanma biçimlerinin sorgulanmasını zorunluluk haline getirmiştir. Sosyal bilimlerdeki birçok kavram gibi güc kavramı da farklı Őekillerde tanımlanmakta ve farklı bağlantılarda kullanılmaktadır. Genel olarak güc “kapasite, etki, politikanın amacı, bazen de amaca ulaşmada bir araç” (Arı, 2009, s. 136); “bir devletin uluslararası ilişkilerde uyguladığı politikanın yegane vasıtası” (Yılmaz, 2008, s. 37); “bir kişinin, istediği sonuçları elde etmek için başkalarının davranışlarını etkileme yeteneği” (Nye, 2005, ss. 11-12) olarak tanımlanmaktadır. Özdemir’e göre ise güc “şiddet veya zor yoluyla açığa çıkması” (Özdemir, 2008,

s. 118) durumunda bir anlam ifade etmektedir. Başka bir ifadeyle güç, gerektiğinde şiddete başvurduğunda etkili olabilmektedir.

Güç kavramıyla ilgili yapılan tanımlardan anlaşılacağı üzere güç unsurunda en önemli ögenin *etki* olduğu görülmektedir. Gönlübol, etkiyi “bir devletin ötekilerine bir şey yaptırması, başka bir devletçe bir şeyin yapılmasını önlemesi, ya da bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını devam ettirmesi süreci” biçiminde tanımlamaktadır (1993, ss. 100-101). Bu tanımdan yola çıkarak etkinin karşılıklı sonuçlar doğurması, yani etkileme sürecinde her iki devletin de kendi davranışlarını değiştirmesi gerektiği söylenebilir. Dolayısıyla da kendi davranışını değiştirmeyen ve etkileme sürecinden önce yeterli gelişmişlik düzeyine ulaşmamış bir ülkenin diğer ülkelere örnek olma, onları etkileme ve diğer halklar için cazibe merkezi haline gelebilmesi zor olacaktır.

Uygulama boyutunda gücün kime, ne şekilde ve ne oranda uygulandığı gücün etkisi açısından önemlidir. İşgal altındaki bir ülkenin, topraklarını korumak için uygulayacağı güç ile dünyanın bir başka bölgesindeki bir halkın gönüllü desteğini sağlamak için başvuracağı güç aynı olmayacaktır. Burada gücün yerine ve zamanına göre sert ve yumuşak şekilde uygulanabileceği sonucu ortaya çıkmaktadır (Sönmezoglu, 2005, s. 179). Dolayısıyla gücün etkili olabilmesi için uygulayıcının yere ve zamana göre sert veya yumuşak şekli tercih etmesi gerekmektedir. Yıldırım'a göre (2015, s. 129), Sanayi Devrimi'ne kadar askerlerin sayıca ve yetenek bakımından üstünlüğü güç unsuru iken, endüstriyel üretimle birlikte üretim kapasitesi, yeni teknolojiler üretme ve onlara ayak uydurma kapasitesi daha önemli hale gelmiştir. Ancak zamanın ve şartların değişmesi, teknolojik imkanlar ve kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, gücün yumuşak veya sert şeklinin uygulanmasını bir tercih olmaktan çıkarmış adeta bir zorunluluk haline getirmiştir. Farklı bir boyut kazanan toplumlar arası ilişkiler güç anlayışını da tamamen değiştirmiş ve böylece propaganda, muhtıra, sömürge, savaş, korkutma, sindirme gibi sert güce (hard power) dayalı yaptırımlar yerine cezbetmeye, etkilemeye ve kendine çekmeye dayalı yumuşak güç (soft power) anlayışı, toplumlar arası ilişkileri belirleyen temel yaklaşım tarzı olmuştur.

Sert güç kullanılarak elde edilen sonuçların istenen ve amaçlanan düzeyde olmaması, yumuşak güç kullanıldığında daha az maliyetle ve istedik kalıcı sonuçlara ulaşılması, yumuşak gücün tercih edilmesini kolaylaştırmıştır (Aydoğan, 2021). Ayrıca gerek bireysel gerekse toplumsal olarak başkası tarafından kabul edilme, kendi kültür, dil, din gibi kutsallarının diğer halklar tarafından bilinmesi isteği veya ihtiyacının olduğu da bir gerçektir. Bu kazanımın elde edilmesi için iki yöntem görülmektedir: Korkutmak veya sevdirmek. İşte yumuşak güç uygulamaları ikinci yöntemin tercih edilmesiyle başlamıştır.

Soft power ya da Türkçedeki karşılığıyla yumuşak/ince güç, en genel şekliyle “gücün ikinci yüzü” (Nye, 2005, s. 14) olarak ifade edilmektedir. “İstedğini elde etmenin dolaylı yolu” olarak görülen yumuşak güç sayesinde “bir ülke, dünya siyasetinde istediği sonuçları elde edebilir; çünkü onun değerlerine hayran olan, onu örnek alan, refah seviyesine ve fırsatlarına özenen diğer ülkeler, onu izlemek isterler” (Nye, 2005, ss. 14-15). Ayrıca “Bir ülkenin kültürü ve ideolojisi çekiciyse, diğerleri, daha istekli bir biçimde onu izler... Eğer, kurumlarını kullanır ve diğer ülkelerin faaliyetlerini, kendi istediği yola yönlendirmelerine ya da sınırlandırmalarına teşvik eden kuralları takip ederse” (Nye, 2005, s. 19) tehdit veya zorlamalara gerek kalmayacaktır. Dolayısıyla gücün yumuşak şekli hedef kitleyi değiştirmek, değişmeye zorlamak yerine onların gönülünü kazanarak, gönüllü itaatkarlıkla kendi yanına çekmek için uygulanmaktadır. Buradaki gönüllü itaatkarlık, Nye tarafından “eğer istediğim şeyi istemeni sağlayabilirsem, o zaman yapmak istemediğin şeyi yapmaya seni zorlamama gerek kalmaz” (Nye, 2003, s. 11) şeklinde açıklanmaktadır.

Gücün yumuşak şekli ile sert şekli arasındaki etki farkına örnek olarak Çin ve Rusya'nın, güçlerini dünyaya sergilemek için kullandıkları yöntemler verilebilir. Nye'e (2013, s. 2) göre dünyayı olimpiyatlarda aldığı madalyalar, Konfüçyüs Enstitüleri, komşularına karşı uyguladığı uzlaşmacı diplomasi vb. yumuşak güce dayalı uygulamalarla etkileyerek uluslararası saygınlığını yükselten Çin; askeri üstünlük gösterileriyle sert gücü tercih ederek uluslararası arenada aradığı desteği bulamayan Rusya'nın karşısında uzun vadede etkisini sürdürecektir politikalara imza atmıştır. Benzer şekilde etki farkını Rusya'nın 24 Şubat 2022 tarihinde Ukrayna'yı işgaliyle başlayan savaşta görmek mümkündür. İstedğini yaptırabilmek için sert güç uygulayarak Ukrayna'yı işgal eden Rusya'ya karşı Batılı ülkeler de çok sayıda yaptırım uygulayarak başka bir sert güçle karşılık vermişlerdir. Ancak bu yaptırımlar Rusya'ya geri adım attırmadığı gibi savaşın ve dolayısıyla krizin daha geniş bir coğrafyaya yayılmasına neden olmuştur. Türkiye ise en başından beri yumuşak güç üreterek yürütmüş olduğu diplomatik girişimler sayesinde her iki ülke ile de ilişkilerini olumlu yönde sürdürebilen tek ülke olmuş ve tüm ülkelerin bu savaştan daha az zararla etkilenmelerini sağlamıştır.

Film Yoluyla Yumuşak Güç Kullanımı

İnce g olarak da ifade edilen yeni g anlayışının kapsam alanı oldukça geniş olduğundan uygulamada bu aktörlerin rolleri belirgin değildir. Küresel dünyanın bir sonucu olarak yaşanan gelişmeler devleti ve hkmetleri doğrudan güç uygulayıcı olmaktan çıkarmış, farklı organların kullanılmasını zorunlu kılmıştır. Devletin doğrudan müdahale etmediği/edemediği, farklı kanalları kullanarak yumuşak güç ürettiği durumlarda bu tarz uygulamalar niversiteler ve diğer eğitim kurumları, medya ve haber ajansları, uluslararası markalar, çok uluslu şirketler, spor kulüpleri, kanaat önderleri, sivil toplum kuruluşları, sanatlar gibi çok farklı araç ve aktör aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Genellikle lke tanıtım programları, insani yardımlar, değişim programları, uluslararası yarışmalar, spor etkinlikleri, marka değeri olan küresel ürünlerin tanıtımı, sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri, kültürel, sanatsal, tarihi, dini ve turistik etkinlikler ve benzeri bu araç ve aktörler, yumuşak güç üretmektedir. Bununla birlikte doğrudan ya da dolaylı olarak algılara, duygulara ve bilinçaltına etki eden dizi filmler ve sinema filmleri de yumuşak güç unsuru olarak kullanılmaktadır. Nitekim Almagor (2002), medya organlarının belirli bir probleme, kişiye, siyasi yapıya, ideolojiye vb. dikkat çekmek, mesaj iletmek isteyebileceğini belirtmektedir. “Kültürel emperyalizm” (Erdoğan ve Alemdar, 2005) olarak ifade edilen bu ileti metodu bünyesinde istekle katılma, katılmaya teşvik ve gönüllü işbirliği gibi öğeler bulunmaktadır ve egemen kültürün karakterlerine az gelişmişin kendini uyarlaması ve özdeşleştirmesi biçiminde gerçekleşmektedir.

Söz konusu egemen kültürün en yaygın rnekleri Japon, İnan ve Hint filmlerinde görülmekle birlikte, Amerika dış politikasına hizmet eden Hollywood sineması bu konuda başat rol oynamaktadır. Sancar (2014, s. 193) Hollywood filmlerinde Amerikan yaşam tarzı hakkında verilen mesajların komünizm altında yaşayan halkları Batılı yaşam tarzına zendirdiğini belirtmektedir. Zaten Hollywood’un amacı da izleyiciyi etkileyerek Amerikan hayranlığı oluşturmak ve Amerikan kültürünü tüm dünyaya yaymaktır. Göksu’nun (2019) belirttiğine göre Amerika, Hollywood film endstirisini elinde tutarak pek çok ülkeyi etkileyebilmektedir. Film sektöründe baskın rol oynaması, çok sayıda film üretebilmesi, film üretimi için gerekli olan yüksek teknolojiye sahip teknik ekipmanlarının olması, film üretim, dağıtım ve gösterim ağının gelişmiş olması gibi etmenler, Hollywood filmlerini önemli bir konuma taşıtmaktadır. Dolayısıyla da Amerika; baskı, zorlama, ekonomik yaptırım ve savaş gibi sert gce dayalı tehditlerle elde etmek istemediği sonuçlara, Hollywood aracılığıyla ulaşabilmektedir. Rambo serisi buna örnek olarak gösterilebilir. Amerika, Vietnam savaşında kesin bir galibiyet elde edemese de bu filmi izleyenlerde Amerika’nın savaştan büyük bir galibiyetle çıktığı algısı oluşabilmektedir.

Aynı Şekilde İngiltere’nin, Bond karakteri ile benzer bir imaj kurtarma çabasına girdiği görülmektedir. Ataç’a göre (2017) zellikle Soğuk Savaş zamanında İngiltere’nin geçmiş yıllara oranla daha az göz önünde olması ve birçok smrgesini ABD’ye kaptırması sonucu ideallerini ve hedeflerini Bond karakteri ile sinema perdesine aktarması, izleyiciler üzerinde etkili olabilmekte ve algıları istenilen doğrultuda yönlendirebilmektedir.

Türkiye’nin Etkili Yumuşak Güç: Dizi Filmler

2000’li yıllardan sonra dış politikasını yeniden Őekillendiren Türkiye, yumuşak gcn cazibesinden faydalanarak Türk kültürüne ait birçok unsuru aktarmak için gerekli tüm araçları kullanmaya başlamıştır. Sinema filmlerinin ve dizi filmlerin bu amaç doğrultusunda kullanılabileceğini fark ederek bu gc dizi filmler aracılığıyla sağlamaya ve uygulamaya başlamıştır. İlk başlarda diziler yerli halkı ekrana bağlayarak reyting yükseltme amacıyla yurt içinde yayınlanmak için çekilmiştir. Nitekim RTÜK’un yapmış olduğu bir kamuoyu araştırmasına göre, yalnızca bir televizyon kanalı seyredilebilse, tercih edilecek kanal tablosunda yer alan ilk 6 kanalda izleyicilerin %50,2’si “dizilerinden dolayı” cevabını vermiştir (Radyo ve Televizyon st Kurulu, 2010). Bu sonuç halkın dizi filmlere olan rağbetini göstermektedir. Bu rağbet neticesinde yapımlar kanallara daha çok dizi film üretebilmek için harekete geçmişlerdir. Gökdağ (2012), kanalların yayın planlarında dizilerin çok yer tutmasının nedenlerini maliyetlerinin düşük olması, sürelerinin uzun olması, tekrar yayınlanabilmesi, reklam gelirlerinin yüksek olması, izleyicinin takip etmesini sağlayacak türde konuların işlenmesi olarak sıralamıştır.

Türk insanını ekrana bağlayan bu tarz diziler kısa sürede başka toplumların da dikkatini çekmiş ve Türk dizileri, Şaşırtıcı bir Şekilde yurt dışında da ilgi görmeye başlamıştır. Bunun zerine Türk dizileri başka ülkelere de ihraç edilmeye başlanmıştır. Őentrkn belirttiğine göre (2017, s. 191) bu ihraç süreci her ne kadar 1975 yılında Aşk-ı Memnu adlı TRT dizisinin Fransa’ya satılmasıyla başlamış olsa da 2001-2002’de Deli Yrek, 2007’de Gümüş ve 2009’da Binbir Gece dizileri ile beklenmeyen bir yükseliş göstermiştir. 2011’de Muhteşem Yüzyıl dizisi ise 100’e yakın ülkede gösterime girerek dünyanın en çok ihraç edilen

dizileri arasında yerini almıştır. Uştuk'un haberine göre (11 Kasım 2019) 146 ülkeye dizi ihraç ederek 700 milyondan fazla izleyici sayısı ile Türkiye, ABD'den sonra en fazla dizi ihraç eden ülke olmuştur.

Yurt dışında çok büyük bir hayran kitlesine sahip olan bu diziler ilk önceleri sadece özel TV kanallarının ticari gayesiyle ihraç edilmiştir. Bu dizilerden özellikle çarpık kadın-erkek ilişkilerini, doğrudan ya da dolaylı olarak cinselliği, yasak aşkları, karmaşık ve bozuk aile düzenini, gayri ahlaki normları vb. konu edinenleri, hem Türkiye'nin hem de dizilerin gösterildiği bazı ülkelerin toplumsal gerçekliğiyle, ahlaki değerleriyle ve tarihsel kimliğiyle örtüşmediğinden eleştirilmiş, hatta Suudi Arabistan, Mısır, Suriye gibi bazı ülkelerde bu tarz Türk dizilerinin gösterimi yasaklanmıştır. Yine de Muhteşem Yüzyıl, Kuzey Güney, Aşk-ı Memnu, Binbir Gece, İhlamlar Altında, Yaprak Dökümü, Fatmagül'ün Suçu Ne?, Ezel, Aşk ve Ceza, Masumlar Apartmanı gibi diziler gösterime girdiği ülkelerde günlük hayatın bir parçası olmayı ve sürekli gündemde kalmayı başararak beklenmeyen ve şaşırtıcı bir etki yaratmıştır. Hatta Kurt Seyit ve Şura dizisi örneğinde olduğu gibi bazı diziler yurt içinde yayınlandığı kanal tarafından düşük reyting nedeniyle yayından kaldırılabilirse bile yurt dışından gelen yoğun talep üzerine çekimlerine devam etmiş ve diğer ülkelerde yayınlanmayı sürdürmüştür.

Tarihi ve kültürel ortaklığın bulunduğu Osmanlı geçmişine sahip coğrafyalar başta olmak üzere dünyanın dört bir tarafına ulaşan Türk yapımı diziler, yapımcılarına ekonomik olarak para kazandırmanın yanında, yayınlandığı ülkelerde gündelik hayatın bir parçası haline gelerek Türk kültürünü, yaşam tarzını, inancını, dilini, tarihi ve turistik mekanlarını cazip hale getirmekte, yabancı kamuoylarında Türkiye'ye yönelik hayran kitlesi oluşturmaktadır. Aile değerlerine ve geleneklerine bağlı Doğulu yaşam tarzı ile modern yaşam tarzının eşzamanlı yansıtıldığı bu diziler hem Doğulu hem Batılı toplumların ilgisini çekmektedir. Arık'ın belirttiğine göre (2018) gerek Türk izleyiciler, gerekse diğer toplumlar bu dizilerde günlük hayatta her zaman karşılaşılabilecekleri kesitlerle ve kendilerinden, çevrelerinden, akrabalarından, dostlarından hikayelerle, karakterlerle karşılaşmaktadır. Buna benzer bir şekilde Ortadoğu'da Türk dizilerinin Latin Amerika ya da Batı dizilerine tercih edilmesinin nedeni olarak da bu ülkelerin Türkiye ile kültürel, tarihi ve sosyal benzerliklerinin kilit rol oynadığı görülmüştür.

Yurt dışı pazarına açılan Türk yapımı dizilerin sayısının sürekli yükseliş ivmesi göstererek 200'e ulaşması ve 150'ye yakın ülkede gösterime girmesi, sadece ekonomik getiri olarak değerlendirildiğinde daha önemli kazanımlar görmezden gelinmiş olacaktır. Kuşkusuz bu diziler sayesinde Türkiye, maddi olarak ölçülemeyecek daha önemli kazanımlar elde etmektedir. Türkiye'nin ve Türk ürünlerinin uluslararası marka değerinin sürekli yükselmesi, dizilerin gösterildiği ülke vatandaşlarının Türkçeye ilgisinin artması, dizilerde gösterilen tarihi mekanlar ve coğrafi güzelliklere olan ilginin turizm hareketliliğini artırması, Türkiye imajının ve algısının olumlu yönde değişmesi, Türk tarzı mimari ile inşa edilmiş olan yalı, konak, villa vb. yapılara ilginin artması, Türk yemeklerinin ve tatlılarının diğer ülkelerde denenmesi, yeni doğan çocuklara dizi kahramanlarının isimlerinin verilmesi gibi kazanımlar, Türkiye'nin dış politikasında belki klasik diplomasi yöntemleriyle elde edemeyeceği, ekonomik olarak ölçülemeyecek kazanımlardır.

Dizi sektörünün algıları değiştirme, cezbetme, tanıtım gibi etkilerini fark eden Türkiye, bir devlet kanalı olan TRT'nin girişimleriyle dizileri sadece ekonomik getiri sağlayan bir ticari araç olmaktan çıkarak ve zamanla içeriği tamamen kendi kontrolüne alarak kendi değerlerini yabancı kamuoyuna aracısız olarak ulaştırmaya ve böylece yumuşak güç üretmeye başlamıştır. Özel kanallardaki dizilerin yanında TRT'nin yapımcılığında Türk kültürüne, aile yapısına, geleneklerine uygun tarzda Filinta, Diriliş Ertuğrul, Kuruluş Osman, Payitaht Abdülhamit, Uyanış Büyük Selçuklu, Alparslan: Büyük Selçuklu, Barbaroslar Akdeniz'in Kılıcı, Gönül Dağı, Kasaba Doktoru, Teşkilat, Balkan Ninnisi gibi diziler çekilmeye ve ihraç edilmeye başlanmıştır. TRT'nin (TRT, 02 Mart 2021) haberine göre 60'dan fazla dizi TRT tarafından çekilerek ihraç edilmektedir. Yazar'a göre (2020, s. 535) gerek özel kanalların gerekse TRT'nin yapımcılığını üstlendiği bu diziler Türkiye'nin farklı coğrafyalarda yaşayan toplumlarla diyalog kurarak sempati kazanmasını sağlamanın yanı sıra Türklerin gündelik hayatı, yaşam tarzı, kültür ve değerlerinin tanıtılması, Türkiye'ye yönelik olumlu imaj oluşturulması, bunların sonucunda da ekonomik potansiyelin artırılması, turizm ve ihracatının geliştirilmesi gibi birçok alanda katkı sağlamaktadır. Birçok ülkede popüler hale gelen diziler Türk kültürünü, yaşam biçimini ve değerlerini tanıtmaya imkan sunarak diğer ülke vatandaşlarının Türkiye'ye bakışını etkilemekte ve sempatisini kazanarak olumlu yönde değişmesine katkı sağlamaktadır.

Kırgızistan'da Türk Dizileri

Türkiye kültürel ve tarihi ortaklığı bulunan ülkelerle ikili ilişkileri her zaman sürdürmeye ve ilerletmeye önem vermektedir. Bu ülkelerden biri olan Kırgızistan ile bağımsızlığın hemen ardından hem resmi hem de kültürel ilişkileri geliştirmeye başlamıştır. Kırgızistan'ın bağımsızlığını tanıyan ilk ülke olarak Türkiye,

kardeş ũlke refleksiyle ivedi bir şekilde bir taraftan idari, sosyal ve ekonomik açıdan Kırgızistan'ın dũnya ile bũtũnleřebilmesine yardımcı olmak, sorunlarına özũm ũretebilmek ve yeniden yapılanmasına katkı sağlayabilmek için yapılandırma faaliyetlerinde bulunmuş, diğer taraftan kendi kũltürel değerlerini koruyarak kimliğini kaybetmeden geçiş sürecine uyum sağlayabilmesi için girişimlerde bulunmuştur. Gũrbũz'ũn ifade ettiği gibi (2011)Tũrkiye, Orta Asya'nın en demokratik adası olarak gũrũlen Kırgızistan'da, birçok devlet kurumu ve sivil toplum kuruluşlarıyla, diğer Orta Asya ũlkelerine nazaran varlığını ve yumuşak gũcũnũ daha yoğun hissettirmekte, bu kurum ve kuruluşlar yũrüttükleri faaliyetlerle Tũrkiye adına Kırgızistan'da yumuşak gũ ũretmektedirler.

Kırgızistan'da Tũrk kurumlarının yer alması ve yerel halk tarafından rağbet gũrmesi Tũrkiye'nin imajı açısından olumlu etkiler sağlamaktadır. Ancak bu kurumların faaliyetleri sadece ilgili kişiiler veya karar vericiler tarafından bilindiğinden halkın geneline yayılamaması sũz konusu olabilmektedir. Devlet veya sivil toplum kuruluşlarıyla her zaman ilişki kurma imkanı veya ihtiyacı olmayan halkın önemli bir kısmı, kitle iletişim araçlarının ve internetin gelişmesi ve kullanımının yaygınlaşmasıyla Tũrk yapımı dizileri veya filmleri takip eder hale gelmiştir. Halkın geneli tarafından bilinen ve takip edilen Tũrk dizileri sayesinde Kırgızistan'daki Tũrkiye algısı ve imajının daha genele yayılmış şekilde ve kısa sũrede değişerek olumlu sonuçlar sağladığını sũylemek mũmkündür. Ayrıca Kırgız halkının izlediği Tũrk dizi veya filmlerdeki karakterlerin festival şeklinde etkinlikler aracılığıyla Kırgızistan'da halkla buluşturulması, olumlu algının kalıcılığına destek vermektedir. Őyle ki ekranda gũrdũėũ ve beğenerek izlediği karakterlerin gerçek hayatta ve gerçek halleriyle gũrũlmesi insanlarda oluşan olumlu algının daha kalıcı olmasını sağlamaktadır. Tayfur'un haberine gũre (2023) bu bilinçle Tũrkiye Cumhuriyeti Kũltür ve Turizm Bakanlığı'nın katkılarıyla 17-21 Kasım 2023 tarihleri arasında Kırgızistan'da Tũrkiye Gũnũ ve Tũrk Filmleri Haftası etkinliği dũzenlenerek sevilen sanatçıların halkla buluşması sağlanmıştır. Bu sanatçılar arasında Tũrkan şoray'ın da bulunması Kırgızlar için ayrı bir önem taşımaktadır. Nitekim Tũrkan şoray, eserleri birçok çevrilen Kırgız yazar Cengiz Aytmatov'un Kızıl Cooluk Calcalım adlı romanından uyarlanarak sinemaya aktarılan Selvi Boylum Al Yazmalım adlı 1977 Atıf Yılmaz yapımı filmde Asya karakteriyle başrol oynamıştır. Bir Kırgız yazarın romanının, Tũrk yapımı bir filme uyarlanması, Kırgızların Tũrkiye'ye olan ilgiisini artırdığı gibi, filmdeki başrol oyuncusunun, romanın yazıldığı coğrafyaya gelmesi ve halkla buluşması bu ilgiyi artırmaktadır.

Őlkede yayınlanan ilk Tũrk dizisi 1986 yapımı alıkuşu dizisidir. Kırgız halkının Tũrkiye yũnũndeki ilk algıları bu dizideki kahramanlara ve sahnelere gũre oluşmuştur. Dizi, gelişmemiş teknolojiyle ve siyah beyaz çekilmiş olmasına rağmen halk tarafından çok beğenilmiş, filmin başkahramanı olan *Feride* adı, filmin yayımlandığı 1990'lı yıllarda doğan birçok kız çocuğuna ad olarak verilmiştir. 2000'li yıllardan sonra tũm dũnyayı etkisi altına alan Tũrk dizileri Orta Asya'da da gũsterilmeye başlamış ve Kore, Amerika ve Rusya dizilerinden daha fazla rağbet gũrmüřtür. Hatta Belçika'nın *Le Soir* gazetesi Tũrkiye'nin, Orta Asya'nın yeni Hollywood'u olduğu yazmıştır. Őnal tarafından 2016'da yapılan bir araştırmaya gũre ũlkede en çok izlenen Tũrk dizileri Karadayı, Kurtlar Vadisi, alıkuşu, Muhteşem Yũzyıl dizileridir. Daha sonra ise Kuzey Gũney, Sıla, Lale Devri ve Aşk-ı Memnu gelmektedir. Aynı araştırmada en çok izlenen Tũrk kanalı ise TRT olarak belirtilmiştir (Őnal, 2016, ss. 335-336). Arık'ın 2018'de yapmış olduğu araştırmaya gũre ise en çok izlenen Tũrk dizileri Muhteşem Yũzyıl, Kara Sevda, Elde Var Hayat, ilek Kokusu, Fatmagũl'ũn Suçu Ne?, Ezel, Karadayı, Kurtlar Vadisi, Diriliş Ertuğrul dizileridir (Arık, 2018, s. 162). Yine aynı araştırmaya gũre Tũrk dizilerini izleyen Kırgızların %24,8'i dizileri Tũrke takip etmektedirler (Arık, 2018, s. 157). Bu da Tũrkenin kullanımında ve yaygınlaşmasında dizilerin önemini ortaya koymaktadır. Bilis vd.'nin (2018, ss. 417-422) araştırma sonuçlarına gũre ise Kırgızlar, Tũrk dizilerine yoğun ilgi gũstermektedir. Bu ilgi ise Tũrk dizilerinde yansıtılan kũltürel unsurların, kadın-erkek ilişkilerinin, aile hayatının, ahlaki değerlerin, Kırgızların yaşamındakiyle benzerlik taşması olarak belirtilmiştir. Bu nedenle birçok Kırgız, sadece dizileri izlemekle kalmayıp, dizi karakterleriyle kendilerini özdeşleştirdiklerini, Tũrk toplumuna dair olumlu bakış açısı edindiklerini belirtmişlerdir.

Diziler orijinal dili olan Tũrkeden başka, alt yazılı veya dublaj (Kırgızca-Ruşa) olarak da yayınlanmaktadır. Ancak bu ilk dizilerin yayımlandığı dublaj tekniği çok gelişmemiştir. Birden fazla karakterin aynı kişi tarafından seslendirilmesi, orijinal dilin seslendirme dil ile aynı anda duyulması, tonlamaların ayarlanamaması gibi sorunlar sadece Tũrk dizilerinde değil, Kırgızistan'da yayınlanan tũm dublaj filmlerde gũrũlebilen sorunlardır. Özellikle Covid-19 pandemisinin etkisiyle evde daha çok vakit geçirmek zorunda kalan halkın dizilere olan rağbetinin artması ũzerine Kırgız televizyon kanalları Tũrk dizilerini yayınlamak için birbirleriyle yarısır hale gelmiştir. Bu ihtiyacı karşılayabilmek için Kırgızca dublaj ekibi kurulmuş, eskiye gũre daha kaliteli dublajlar yapılmaya başlanmıştır. Zaman içerisinde dublaj ekibi

sayısında artış olmasının yanında kalite de yükselmiş Covid-19 pandemisi sona erdikten ve normalleşme sürecine girildikten sonra da Türk dizilerinin Kırgız kanalları ve sosyal medya platformlarında yayınlanma ve izlenme oranlarından daha geniş kitleye ulaştığı görülmektedir. Nitekim pandemiden sonra Azize, Yargı, Sefirin Kızı, İkimizin Sırrı, Hercal, Kuruluş Osman, Kaderimin Oyunu (Tagdırımdın Oyunu) Türkçe ve Kırgızca en çok izlenen diziler olmuştur (https://youtu.be/y5W5_s5P6gY?feature=shared).

Çoğu özel kanallar tarafından çekilen bu dizileri Kırgızistan'da yerel halk, devlet televizyonu veya özel kanallar tarafından izleyebildiği gibi internet aracılığıyla da izleyebilmektedir. Arık ve Çelik'in belirttiğine göre (2019, ss. 678-679) Kırgızistan'da 2018 ve 2019 yıllarında yayınlanan Türk dizileri ve yayınlandıkları televizyon kanalları şunlardır: Çalkuşu (Piramida, Eho Manas), Muhteşem Yüzyıl (KTRK, Damaşniy Kanal), Kara Sevda ve Kuzey Güney (NTS), "Cesur ve Güzel ve Al Yazmalım (5. Kanal), İntikam ve Muhteşem Yüzyıl-Kösem (Eho Manas), Adını Feriha Koydum ve Aşk-ı Memnu (Oş TV), Kurtlar Vadisi (Ümüt TV), Binbir Gece (STB), Diriliş Ertuğrul (Ayan TV), Fazilet Hanım ve Kızları (Piramida, Sanat TV, Kırgızistan HD), Kanatsız Kuşlar (Eho Manas), Çukur ve İçerde (Oş TV), Kaderimin Yazıldığı Gün (Intimak TV), Kiraz Mevsimi (7. Kanal HD, Oş Pirim), Diriliş Ertuğrul (KTRK, Kırgızistan Devlet Televizyonu).

Son yıllarda ise özellikle internet aracılığıyla ve Türkçe izlenen TRT yapımı Diriliş Ertuğrul, Kuruluş Osman, Payitaht Abdulhamit, Uyanış Büyük Selçuklu, Alparslan: Büyük Selçuklu, Teşkilat, Barbaroslar Akdeniz'in Kılıcı, Masumlar Apartmanı, Gönül Dağı dizilerinde yoğunluk olduğu gözlemlenmektedir. Bu dizilerin yerel halk tarafından yoğun bir şekilde takip edilmesini, Türklerin ve Kırgızların tarihi ve kültürel ortaklığına bağlamak mümkündür. Aile yapılarının, geleneksel değerlerin, inancın, dilin, kültürün benzer yapıda olması ve içerik olarak dizilerde bu öğelere vurgu yapılması son dönem Türk dizilerinin izlenme yoğunluğunu artırıcı bir unsur olarak değerlendirilebilir. Doğanay ve Aktaş'ın belirttiğine göre (2021, s. 862) kültürel yakınlık Ortadoğu, Balkanlar, Afrika ve Arap ülkelerinde Türk dizilerinin tercih edilmesini kolaylaştırmaktadır. Benzer durumun tüm Orta Asya için olduğu gibi Kırgızistan için de etkili olduğunu söylemek mümkündür. Neticede Kırgızistan Türk soylu ve Müslüman bir ülkedir. Gerek Türk tarihinin ve kültürünün gerekse modern Türk aile yaşamının yansıtıldığı dizilerin, kültürel ve tarihi açıdan yakınlık hissettiği coğrafyada beğenilerek izlenmesi beklendik bir durumdur.

Her ne kadar Kırgızlar, toplumsal mühendislik kapsamında uzun yıllar Sovyetlerin ekonomik, sosyal, kültürel, dini ve dil politikalarına maruz kalmış olsalar da büyük oranda bu baskılara direnerek geleneksel yapıyı korumuşlardır. Roy'un belirttiğine göre (2000) bu politikalarda öncelikli olarak Kırgız kadını geleneksellikten ayırarak onlara modern kadın modeli adı altında gelir sağlamak ve aile davranışını değiştirmek hedeflenmiştir. Türk dizilerinde çoğunlukla hem geleneklerine ve sağlam bir aile yapısına, hem de modern yaşam tarzına sahip muhafazakar karakterlerin yer alması, geleneksel aile yapısına sahip Kırgızların dizilere olan rağbetini artırmıştır. Ülkede Amerikan ve Rus dizileri de yoğun olarak izlenmektedir. Ancak bu dizilerde kadının cinsel bir eşya olarak yansıtılması, uyuşturucu ve şiddet gibi suç unsurlarının özendirilmesi, aile yerine aileden bağımsız bireyselliğin özendirilmesi, cinsel farklılıkların ortadan kaldırılması gibi nedenlerle Kırgızların son zamanlarda bu tarz dizilerden ziyade kendi kültürel değerlerine daha yakın hissettikleri Türk dizilerini tercih ettikleri gözlemlenmiştir.

Türk dizilerinin Kırgızistan'ın sosyal yaşamına etkilerini doğrudan gözlemleyebilmek mümkündür. Dizilerdeki kahramanların isimlerinin Kırgız çocuklara verilmesi (Kemal, Nihan, Emir, Ertuğrul vs), dizilerdeki bazı cümlelerin günlük konuşma diline yansması, düğünlerde, törenlerde, kutlamalarda dizilerin jenerik müziklerinin kullanılması, dizilerdeki dans figürlerinin geleneksel danslarda kullanılması, kahramanların kalıp davranışlarının Kırgız gençleri arasında replik haline gelmesi vb. bu etkilerden bazılarıdır. Kırgız Opera bale salonunda düzenlenen ve Türk dizilerini konu alan enstrümantal konserde Kara Sevda, Muhteşem Yüzyıl, Sen Çal Kapımı ve Diriliş Ertuğrul gibi dizilerle özdeşleşen müziklerin çalınması da iddiayı güçlendirmektedir. Ayrıca son yıllarda Kırgız işletmeciler tarafından açılan lokantalarda Türk mutfağından örneklerin bulunmasını, hatta bazı işletmelerin sadece kebab, döner, lahmacun, tantuni, kumpir, simit, baklava, kadayıf, künefe vb. çeşitlerine özel mekanlar olarak açılmasını da dizilerin etkisi olarak değerlendirmek mümkündür. Özellikle yaz aylarında Türkiye'ye iş, eğitim, sağlık, turizm nedenleriyle giden Kırgızistan vatandaşlarının sayısında görülen artışta da dizilerin etkili olduğu söylenebilir. Dolayısıyla Türkiye uzun zamandır birçok kurum ve kuruluşuyla var olageldiği ve ilişkilerini artırarak devam ettirdiği Kırgızistan'da dizi filmler aracılığıyla yumuşak güç üretmekte ve gözle görülebilir olumlu sonuçlar elde etmektedir.

Sonuç

Türkiye 2000’li yıllardan sonra izlemeye başladığı dış politikanın bir gereği olarak uluslararası alanda yumuşak güç üreten ve uygulayan aktörlere ağırlık vermiştir. Sert güce göre daha az maliyetli ve etkisi daha uzun süreli olan bu yeni güç anlayışını bakanlıklar, eğitim kurumları, düşünce kuruluşları, kanaat önderleri, sivil toplum kuruluşları vb. vasıtasıyla düzenlenen kültür sanat organizasyonları, festivaller, spor organizeleri, bilim olimpiyatları, tanıtım programları gibi alanlarda olduğu gibi dizi film sektöründe de uygulamaya koymuştur.

Esasında Türkiye’de 2000’li yıllara kadar yabancı diziler daha çok izlenmiş, yerli yapımlar ise hem izlenme oranı olarak yabancı dizilerden geride kalmış hem de sadece Türkiye sınırları içerisinde izleyici bulmuştur. Güç algısının değişmesiyle birlikte sinema sektörüne yapılan yatırımlar ve ilgi artmış, böylece ülke sınırlarını aşan diziler yapılmaya başlanmıştır. Aşk-ı Memnu, Ezel, Gümüş, Muhteşem Yüzyıl, Binbir Gece, Kara Sevda, Masumlar Apartmanı, Diriliş Ertuğrul, Kuruluş Osman, Payitaht Abdulhamit, Uyanış Büyük Selçuklu, Alparslan: Büyük Selçuklu, Gönül Dağı, Barbaroslar Akdeniz’in Kılıcı vb. Türk dizilerindeki olaylar birçok ülkede gündem belirleyerek Türkiye’ye olan merak ve ilginin artmasını sağlamıştır. Ayrıca Türk kültürü, gelenekleri, inancı, Türkiye’nin coğrafi güzellikleri, tarihi, aile hayatı gibi birçok unsur bu diziler vasıtasıyla kitlelere ulaştırılmış, böylece devletlerarası diplomatik faaliyetlerle yapılması beklenmeyen veya güç olan cezbetme, tanınma, sevilme gibi etkiler, yumuşak güç unsuru olarak kullanılan diziler sayesinde yapılabilmektedir.

Türk dizileri tüm dünyada 200’e yakın ülkede ilgiyle izlendiği gibi Kırgızistan’da da yoğun bir şekilde takip edilmektedir. Kırgızistan ile Türkiye’nin tarihi ve kültürel ortaklığa sahip olmaları, Türklerin ata yurdunun bu topraklar olması, Türkiye’den bakıldığında bu toprakların Türk Dünyası’nın bir parçası olarak algılanması, benzer geleneksel ve kültürel değerlere sahip olunması, Türk dizilerinin modası geçmiş Amerikan ve Rus dizilerine göre daha çekici konuları daha yeni tekniklerle sunması gibi nedenler Kırgızistan’da Türk dizilerinin izlenmesini artıran etkenler olarak sayılabilir. Ayrıca Covid-19 salgını ile birlikte evlerde daha çok vakit geçirmek durumunda kalan ebeveynler, tüm aile üyeleri tarafından rahatlıkla izlenebilecek tarzda TRT yapımı dizilere yoğun ilgi göstermeye başlamıştır.

Türkiye’nin Kırgızistan’da farklı zamanlarda faaliyete başlayan birçok kurumu bulunsa da bu kurumlar halkın belli bir kısmına hitap ettiğinden Kırgızistan’da Türkiye algısı daha ziyade bu ülkede yayınlanan Türk dizileri vasıtasıyla oluşmuş bulunmaktadır. Film sektörünün devletler tarafından yumuşak güç üretmek için yoğun bir şekilde kullanıldığı ve olumlu sonuçlar alındığı düşünüldüğünde Kırgızistan’da diziler yoluyla olumlu bir Türkiye algısının oluşması, iki ülke arasındaki bağları sağlamlaştırma adına faydalı bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Ayrıca dizilerdeki bazı geleneksel davranış kalıplarının Kırgız ailelerde benimsenmesi, Türkçenin halk arasında diziler vasıtasıyla daha da yaygınlaşması, yeni doğan çocuklara dizi kahramanlarının isimlerinin verilmesi, dizilerde gösterilen tarihi ve coğrafi mekanları ziyaret etmek isteyen Kırgızların Türkiye’yi ziyaret etmeleri dolayısıyla sağlanan turizm hareketliliği, Kırgız kafe ve restoranlarının mönülerinde, dizilerde görülen Türk yemeklerinin ve tatlılarının yer alması gibi kazanımlar; Türkiye açısından düşünüldüğünde dizilerin sadece ekonomik kazanımlar elde etmenin ötesinde, para ile ölçülemeyecek daha uzun soluklu kazanımlar da sağladığı anlaşılmaktadır.

Etik Beyan

“Kırgızistan’da Yayınlanan Türk Dizilerinin Yumuşak Güç Ekseninde Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Çatışma Beyanı

Herhangi bir çıkar çatışması söz konusu değildir.

Kaynakça

- Almagor, C. R. (2002). *İfade, medya, etik* (Çev: S. Nihad Şad). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Arı, T. (2009). *Uluslararası ilişkiler ve dış politika*. Bursa: MKM Yayıncılık, 8. Basım.
- Arık, İ. (2018). *Kullanımlar ve doyumlar kuramı çerçevesinde Kırgızistan’da üniversite öğrencilerinin Türk dizilerini izleme eğilimleri* (Doktora Tezi). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bişkek.
- Arık, İ. ve Çelik, F. (2019). Türk dizilerinin Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde Türkçe öğrenmeye etkisi-Kırgızistan örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(64), 677-691. Doi: 10.17719/jisr.2019.3389

- Ataç, O. (2017). Sinemada algı yönetimi ve tanrı-oğul işbirliği: Ian Fleming ve James Bond örneği. *Erciyes İletişim Dergisi Akademia*, 5(2), 30-42. <https://doi.org/10.17680/erciyesakademia.310999>
- Aydoğan, B. (2021). Güç kavramı ve kamu diplomasisi. *Politikadergisi*, Erişim adresi: https://www.politikadergisi.com/sites/default/files/guc_kavrami_ve_kamu_diplomasisi_-_bekir_aydogan-pdf.pdf.
- Bilis, P. Ö.; Bilis, A. E. ve Sıdıgalıyeva, M. (2018). Türkiye-Türk Cumhuriyetleri kültürel ilişkilerinde televizyon dizileri faktörü: Kırgızistan örneği. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 403-425.
- Doğanay, M.M. ve Aktaş, M.K. (2021). Türkiye'de televizyon dizisi sektörü. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 16(56), 852-878. DOI: 10.14783/maruoneri.944236
- Erdoğan, İ. ve Alemdar, K. (2005). *Öteki kuram, kitle iletişim kuram ve araştırmalarının tarihsel ve eleştirel bir değerlendirmesi*. Ankara: Pozitif Yayınları, 2. Basım.
- Friedman, M. L. (2002). *Yatay toplum* (Çev. A. Fethi). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Gökdağ, D. (2012). Türkiye'de en çok izlenen tv kanallarının program yapısı: topluma neler sunuyorlar?. *KTMÜ Yayınları*, 157, 139-152.
- Göksu, O. (2019). *Kamu diplomasisinde yeni yönelimler*. Konya: Literatürk Academia.
- Gönlübol, M. (1993). *Uluslararası politika: ilkeler, kavramlar, kurumlar*. Ankara: Attila Kitabevi, 4. Baskı.
- Gürbüz, Y. E. (2011). Orta Asya'nın ortasında bir ada: Kırgızistan. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (15), 419-447.
- Kondratieff, D. N. (2010). *İktisadi yaşamın uzun dalgaları* (Çev. U. S. Akahın). İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Mcluhan, M. (2007). *Gutenberg galaksisi: tipografik insanın oluşumu* (Çev. G. Ç. Güven). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Nye, S. J. (2003). *Amerikan gücünün paradoksu* (Çev. G. Koca). İstanbul: Literatür Yayınları.
- Nye, S. J. (2005). *Yumuşak güç: dünya siyasetinde başarının yolu* (Çev. R. İ. Aydın). Ankara: Elips Kitap.
- Nye, S. J. (2013). *Güçün geleceği*. Özet kitap, Erişim adresi: http://www.ozetkitap.com/kitaplar/gucun_gelecegi.pdf
- Özdemir, H. (2008). Uluslararası ilişkilerde güç: çok boyutlu bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 63(3), 113-144. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000002075
- Radyo Televizyon Üst Kurulu (2010). Kadınların televizyon izleme eğilimleri araştırması-2. *Ankara: Kamuoyu Yayın Araştırmaları ve Ölçme Dairesi Başkanlığı Yayınları*. Erişim adresi: https://www.rtuk.gov.tr/Media/FM/Birimler/Kamuoyu/Kad%C4%B1nlar%C4%B1n%20Televizyon%20%C4%B0zleme%20E%C4%9Filimleri%20Ara%C5%9F%C4%B1rmas%C4%B1%20-2%20_0103.pdf.
- Roy, O. (2000). *Yeni Orta Asya ya da ulusların imal edilişi* (Çev. M. Moralı). İstanbul: Metis Yayınları.
- Sancar, G. A. (2014). *Kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Sayın, E. (2021). Türk dizileri dünyanın dört bir yanına köprü oldu. TRT Haber, Erişim adresi: <https://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/turk-dizileri-dunyanin-dort-bir-yanina-kopru-oldu-560791.html>.
- Sönmezoglu, F. (2005). *Uluslararası politika ve dış politika analizi*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 5. Baskı.
- Şentürk, R. (2017). *Türkiye'de film endüstrisi*. İstanbul: Yedikapı Yayınları.
- Tayfur, N. A. (2023). Kırgızistan'da 'Türk filmleri haftası' başladı. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/kultur/kirgizistanda-turk-filmleri-haftasi-basladi/3058496>
- Toffler, A. (2008). *Üçüncü dalga* (Çev. S. Yeniçeri). İstanbul: Koridor Yayınları.
- Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, (2020). 2020 Performans Programı. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Erişim adresi: <file:///C:/Users/User/Desktop/insani%20diplomasi/tika%20faaliyet%20raporlar%C4%B1/2020%20performans.pdf>.
- Uştuk, H. (11 Kasım 2019). ABD'den sonra en fazla dizi ihraç eden ülke Türkiye, Anadolu Ajansı, Erişim adresi: <https://www.aa.com/>
- Ünal, U. (2016). *Kamu diplomasisi-kalkınma yardımları ve algı araştırması çerçevesinde*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Vitamin TV, (2023). Erişim adresi: https://youtu.be/y5W5_s5P6gY?feature=shared
- Yazar, F. (2020). Kamu diplomasisi aracı olarak Türk dizi sektörünün değerlendirilmesi. *SSAD Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(3), 529-541.
- Yıldırım, G. (2015). *Uluslararası halkla ilişkiler perspektifinden kamu diplomasisi*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Yılmaz, S. (2008). Uluslararası ilişkilerde güç ve güç dengesinin evrimi. *Beykent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 27-65.

EXTENDED ABSTRACT

The use of mass media has become widespread in today's new world order, which has emerged as a result of globalization and technological progress, and also information has become available to all parts of the world, because it is produced in a very short time. In this process, technology not only reaches a greater number of users, but also continuously develops qualitatively, occupies an increasing place in human life, directly affects the way of life, gives people new habits. As the world becomes more and more global every day, transformations in the processes of political communication are taking place, and the borders between countries are becoming more flexible. It has become necessary to develop a global approach to solving social problems and to act together against these problems that societies cannot solve alone. In

this way, societies began to get to know each other's cultures more closely, and it became easier to transfer cultural values to other societies. Almagor (2002) argues that media organs may want to draw attention or convey a message to a particular issue, person, political structure, ideology, etc. Expressed as “cultural imperialism” (Erdoğan and Alemdar, 2005), this method of communication includes elements such as voluntary participation, encouragement of participation, and voluntary cooperation, and takes the form of self-adaptation and identification of the underdeveloped to the characteristics of the dominant culture. America can achieve results through Hollywood that it does not want to achieve through hard power threats such as pressure, coercion, economic sanctions and war. An example is the Rambo series. Although America failed to win a landslide victory in the Vietnam War, the movie would seem to suggest that America emerged from the war with a great victory. Likewise, it is seen that England is trying to save a similar image with the character of Bond. According to Ataç (2017), England, especially during the Cold War, when it was less visible than in previous years and lost many of its colonies to the US, brought its ideals and goals to the silver screen with a Bond character, thus affecting the audience and directed perception in the right direction. Turkish serials cover the whole world, especially in regions with an Ottoman past. In addition to generating financial income for their producers, series also become part of everyday life in the countries where they are broadcast and reflect Turkish culture, lifestyle, faith, language, historical and tourist sites, make it attractive and build Turkey's fan base in foreign public opinion. These series, reflecting the eastern way of life associated with family values and traditions, and the modern way of life at the same time, attract the attention of both eastern and western societies. According to Arik (2018), both Turkish viewers and other societies are faced with sections and characters that they can always encounter in everyday life, from their environment, relatives and friends in these series. Similarly, the cultural, historical, and social similarities of these countries to Turkey have been seen to play a key role as a reason why Turkish series are preferred over Latin American or Western series in the Middle East. Although there are many Turkish institutions in Kyrgyzstan that started working in Kyrgyzstan at different times, the perception of Turkey in Kyrgyzstan has been formed mainly through Turkish series broadcast in this country. Considering that the film industry is intensively used by states to generate soft power and positive results have been obtained, the formation of a positive perception of Turkey through series in Kyrgyzstan can be seen as a beneficial development in terms of strengthening ties between the two countries. In addition, serials bring not only economic benefits, but also long-term benefits that cannot be measured in money. For example, some Kyrgyz families are adopting some traditional behavior patterns from Turkish TV series, the Turkish language is spreading among the people through TV series, some families name newborns after the heroes of Turkish TV series, the number of people who want to visit the historical and geographical places shown in the series is growing. All this is an invaluable contribution of Turkish series to the development and dissemination of the culture, language and tourism of Turkey.